

POZICIJA

Dėl pateikto mokesčių ir socialinės sistemos tobulinimo projekto

Lietuvos pramonininkų konfederacija (toliau – LPK) išnagrinėjo XVII-osios Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – LRV) pateiktą konsultacinį dokumentą, kuriame pateikti siūlymai, kaip tobulinti Lietuvos mokesčių ir socialinę sistemą. Remiantis LPK Verslo aplinkos komiteto posėdžio 2017-06-14 protokolu bei atsižvelgiant į LPK narių vertinimus ir pasiūlymus, LPK pritaria šiems LRV siūlymams:

1. **Dėl 1 tikslo „Skurdo mažinimas ir parama šeimoms“.**
Papildomai siūlome grąžinti anksčiau galiojusią GPM lengvatą, skatinančią būsto įsigijimą, kai LR gyventojų pajamų mokesčio įstatyme buvo įtvirtinta nuostata, leidžianti iš pajamų atimti gyventojų patirtas išlaidas palūkanoms už paimtą kreditą gyvenamajam būstui statyti arba jam įsigyti, sumokėtoms bankui ar kitoms įstaigoms.
2. **Dėl 2 tikslo „Paprastumas, teisingumas ir verslumas“:**
 - a. **1-ojo punkto „Tolygiau paskirstyti smulkaus verslo (individualios veiklos) apmokestinimą“.** Tačiau siūlome individualios veiklos apmokestinimo lygiuose taikyti „laiptų“ principą, kai didesnis tarifas taikomas ne visoms pajamoms, bet tik tam tikrą sumą viršijančiai pajamų daliai.
Alternatyva: vietoje pakopinio tarifo nuo 5 iki 10 procentų taikyti vieną vidutinį tarifą (pvz. 7 proc. arba 10 proc.). Tokiu būdu supaprastinti mokesčių administravimą tiek mokesčių mokėtojui, tiek mokesčių administratoriui.
 - b. **2-ojo punkto dalies „Nekilnojamojo turto mokesčiai“.** LPK manymu, reikalingas visuotinis NT apmokestinimas, paliekant kuo mažiau išlygų, taip pat apmokestinant valstybės ir savivaldybių nekilnojamąjį turtą. **Papildomai siūlome apjungti Nekilnojamojo turto mokesčio ir Žemės mokesčio įstatymus.**
 - c. **3-ojo punkto dalies „Brangaus nekilnojamojo turto apmokestinimas“.** **Papildomai siūlome** Nekilnojamojo turto mokesčio (toliau - NTM) įstatyme įtvirtinti aiškų reglamentavimą, kad didesnis nei 1 proc. NTM tarifas gali būti taikomas tik apleistam turtui. Šiuo metu savivaldybės nevienodai interpretuoja įstatymo nuostatas ir jomis piktnaudžiauja. Nors NTM įstatymo projekto, kuriuo tarifas nuo 2013 m. buvo padidintas nuo 1 proc. iki 3 proc., aiškinamajame rašte nurodyta, kad NTM tarifo padidinimo pagrindinis ir vienintelis tikslas suteikti savivaldybėms finansinius instrumentus, galinčius paskatinti apleistų statinių ir

pastatų savininkus juos susitvarkyti, kai kurios savivaldybės nustatė didesnį nei 1 proc. tarifą ir techniškai tvarkingam turtui.

- d. **Papildomai siūlome** tobulinti informacines mokesčių administravimo sistemas bei supaprastinti mokesčių susigrąžinimo procedūras, mažinti mokesčių mokėjimų skaičių bei trukmę, kurie beveik nesikeičia eilę metų, kai tuo tarpu kitos šalys gerina savo mokestinę aplinką – pagal Doing business reitingą, Lietuva mokesčių mokėjimo srityje 2016 m. nukrito 4 pozicijomis, lyginant su metais anksčiau.
- e. **Papildomai siūlome** tobulinti 0 proc. PVM tarifo taikymą, pagrindžiančių dokumentų reglamentavimą, siekiant įmonėms sumažinti administravimo našta ir sąnaudas. Valdžios institucijoms bendradarbiaujant su verslo atstovais, siūlome suformuluoti ir teisės aktuose įtvirtinti aiškius sąžiningumo reikalavimus, keliamus mokesčių mokėtojams, norintiems pasinaudoti teise į PVM atskaitą ir / ar taikyti 0 proc. PVM tarifą į kitą Europos Sąjungos valstybę narę tiekiamoms ir eksportuojamoms už Europos Sąjungos ribų prekėms.
- f. **Papildomai siūlome** LR Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme įtvirtinti nuostatą apmokestinti visas fizinio asmens gaunamas pajamas, pardavus visų rūšių atliekas, taikant 2 procentų pajamų mokesčio tarifą, panaikinant 2500 eurų neapmokestinamąjį limitą (t. y. apmokestinti minėtas pajamas nuo pirmojo euro) bei priskirti šias pajamas A klasės pajamoms (t. y. mokesťį moka atliekas supirkęs juridinis asmuo).

Nuo 2014 m. sausio 1 d. buvo pakeistas pajamų gautų už netauriųjų metalų pardavimą apmokestinimas - 15 proc. gyventojų pajamų mokesťis buvo pakeistas į 5 proc., panaikinant neapmokestinamą 2500 eurų (8000 Lt) limitą. Per 2014 m. GPM už netauriųjų metalų laužą buvo surinkta 2,1 karto daugiau nei 2013 m. (kai apmokestinimas dar nebuvo pakeistas). Tačiau tokia apmokestinimo tvarka buvo taikoma tik netauriųjų metalų laužui, o tauriųjų metalų laužas ir kitos vertę turinčios atliekos ir toliau supirkinėjamos įpareigojat mokėti 15 procentų gyventojų pajamų mokesťį nuo gautų pajamų, kurios viršija taikomą neapmokestinamą 2500 eurų limitą. Šios pajamos priskiriamos B klasės pajamoms.

Fizinio asmens, parduodančio atliekų vienu metu mažiau nei už 60 eurų, duomenys nėra fiksuojami Valstybinės mokesčių inspekcijos sistemoje. Tačiau nuo 2017 m. sausio 1 d. pagal Aplinkos ministerijos nustatytus atliekų apskaitos reikalavimus juridinis asmuo privalo fiksuoti priduodančio (be atlygio) ir/ar parduodančio visų rūšių atliekas fizinio asmens duomenis.

Siūlomi įstatymo pakeitimai:

- Padidintų mokesčio apskaitos bazę ir sumažintų galimybes atliekas supirkti ir parduoti, pasinaudojant esamomis GPM įstatymo spragomis, ir tuo pačiu padidintų biudžeto pajamas iš GPM, surenkamas iš šios ūkio šakos verslo įmonių;
- Mažintų nelegalų atliekų supirkimą bei atitinkamai didintų legaliai parduodamų atliekų proporciją ir jos sąlygojamą legalių piniginių srautų apyvartą;
- Mažintų fiktyvių pakuočių atliekų sutvarkymą įrodančių dokumentų išrašymą, ko pasėkoje nesumokami visi privalomi mokesčiai už aplinkos teršimą pakuočių atliekomis;
- Gerintų superkamų atliekų apskaitą ir fizinių asmenų, gaunančių pajamas parduodant atliekas, identifikavimą;
- Skatintų gyventojus surinkti bei realizuoti atliekų kategorijai priskirtinus daiktus, apmokestinant juos mažesniu GPM tarifu, t. y. skatintų geresnį atliekų surinkimą;
- Panaikintū šios pajamų srities GPM tarifo apskaitos administracinius, žmogiškųjų resursų kaštus, patiriamus VMI prie LR Finansų ministerijos;
- Panaikintų interpretacijų galimybę, kuriai pajamų klasei priskirti vieną ar kitą superkamą atlieką, taip lengvinant atliekų apskaitą ir jos kontrolę;
- Netiesiogiai, išelminavus nelegalios atliekų rinkos dalyvius, ženkliai sumažintų metalų grobstymo atvejus iš įvairių Lietuvos įmonių, įskaitant turinčias strateginę svarbą: „ESO“, „TELIA“, „Lietuvos geležinkeliai“ ir kt. Tai leistų išvengti ženklių šių įmonių nuostolių, prastovų bei grėsmių, sutrikus jų veiklai.

3. **Dėl 3 tikslo „Daugiau investicijų ir darbo vietų“ siūlymų produktyvumui skatinti.**

Papildomai siūlome maksimaliai išplėsti pelno mokesčio lengvatos taikymą reinvestuojamam pelnui, neribojant investavimo objektų rūšimi, turto grupėmis bei naujumu, t. y. siekiant didesnio efekto ir platesnio naudojimosi investicijų paskatomis, siūlome Pelno mokesčio įstatymo 46¹ str. įtvirtintą investicinio projekto sąvoką praplėsti. Pavyzdžiui, reikėtų suvienodinti investicinio projekto pripažinimo kriterijus transporto priemonėms ir nekilnojamam bei kilnojamam turtui. Taip pat lengvatos nereikėtų terminuoti.

Papildomai siūlome Pelno mokesčio įstatyme panaikinti 30 str. 4 dalyje įtvirtintą apribojimą perkeliamų nuostolių dydžiui. Šiuo metu galiojanti nuostata neigiamai veikia Lietuvos mokesstinę aplinką ir užsienio kapitalo pritraukimą. Jei įmonė eilę metų veikė nuostolingai, o einamaisiais metais uždirbo pelną, tai nereiškia kad ji turi finansines

galimybės mokėti pelno mokestį. Tokia galimybė atsiranda tuomet, kai uždirbtas pelnas viršija ankstesnių laikotarpių nuostolius ir įmonė turi realias finansines galimybes įvykdyti mokestinę prievolę. Be to, akcinių bendrovių įstatymas numato, kad akcininkai neturi teisės skelbti einamaisiais metais uždirbto pelno dividendais tol, kol nebus padengti ankstesnių metų nuostoliai. Taip yra užtikrinami įmonės kreditorių interesai. Ribojant mokestinių nuostolių perkėlimą Valstybė įgyja nepagrįstą pranašumą prieš kitus įmonės kreditorius bei akcininkus.

Papildomai siūlome Pelno mokesčio įstatyme atsisakyti 47 str. įtvirtintos prievolės mokėti avansinį pelno mokestį. Vykstant globaliai konkurencijai ir įmonėms besivaržant inovatyvumu ar investuojant į veiklos efektyvinimą, nuolat reikalingos apyvartinės lėšos. Nėra teisinga, kad įmonės turi avansuoti valstybę ir įšaldyti dalį savo apyvartinių lėšų.

LPK manymu, kai kurie LRV pateikti siūlymai koreguotini, todėl LPK nepritaria šiems siūlymams:

- 1. Dėl 2 tikslo 2-ojo punkto dalies „Akcizai“ siūlymo didinti galiojantį akcizų tarifą dyzeliniam kurui.** Atsižvelgiant į Finansų ministerijos siekį įgyvendinti Europos Komisijos rekomendacijas mokestinėmis priemonėmis prisidėti prie aplinkosauginių tikslų, siūlome sumažinti bešviniam benziniui nustatytą akcizo tarifą. Manome, kad benziniui taikomo akcizo mažinimas, o ne dyzelino akcizo didinimas yra efektyvesnė priemonė siekiant keisti vartotojų sprendimą renkantis degalus. Pažymėtina, kad 2009 m. drastiškai pakėlus benziniui taikomo akcizo dydį iš esmės pakito Lietuvos degalų vartojimų struktūra ir ženkliai krito benzino suvartojimas, nors dyzelino vartojimas augo: benzino vartojimas transporto sektoriuje 2008 m. – 453 tūkst. TNE, o 2015 m. – 209 tūkst. TNE. Dyzelinas 2008 m. – 1070,5 tūkst. TNE, 2015 m. – 1314,6 tūkst. TNE). Dyzelizacija yra beveik visą ES apėmęs reiškinys, išryškinęs ir akivaizdžias tokio visuotinio dyzelino vartojimo sukeltas problemas, ypač – miestuose, kenčiančiuose nuo taršos. Atsižvelgiant į tai, kad dyzelinui taikomas akcizo tarifas Lietuvoje yra 104€/1000 l mažesnis nei benzino (AĮ 37 str. 1 d.), tai akivaizdžiai atsispindi galutinėje produkto kainoje vartotojams (didesnio akcizo tarifo įtaka galutinei kainai yra apie 0.1 €/litru). Tai daro įtaką sprendimui naudoti būtent dyzelinu, o ne benzinu varomas transporto priemonės. Benziniui taikomo akcizo tarifo sumažinimas prisidėtų prie vartotojų sprendimo rinktis benzinu, o ne dyzelinu varomas transporto priemonės, o tai – savo ruožtu, prisidėtų prie oro taršos mažinimo. Svarbu pažymėti ir tai, kad į benziną įmaišoma biodegalų dalis gali būti didesnė nei į dyzeliną (10 procentų etanolio į benziną ir 7 procentai riebalų rūgščių metilo esterio į dyzeliną) ir nėra ribojama žematemperatūrinių biodegalų savybių. Dėl šios priežasties į benziną visus metus gali būti maišomas toks pats biodegalų kiekis, skirtingai nei dyzelino atveju. Padidėjęs benzino vartojimas leistų lengviau pasiekti Lietuvai keliamą tikslą, kad

atsinaujinančių energijos išteklių dalis transporto sektoriuje 2020 m. sudarytų 10%. Akcizo tarifo sumažinimas benzinui leistų sumažinti galutinę degalų kainą vartotojams ir, vertinant praeities tendencijas – padidintų benzino vartojimą, daliai vartotojų dyzelinu varomas transporto priemonės pakeičiant į benzinines.

Papildomai siūlome sumažinti suskystintosioms naftos dujoms (SND) taikomą tarifą iki minimalaus ES tarifo dėl aukščiau išvardintų priežasčių. Šiuo metu nustatytas bazinis akcizo tarifas SND – 304,1 €/1000 kg ES nustatytą minimalų lygį (125€) viršija 2,4 karto. SND yra ženkliai švaresni degalai už benziną ir dyzeliną (direktyvos 2014/94 preambulės 7 p.). Turint omeny, kad akcizais yra formuojamas vartotojų elgesys, stebina pasirinkimas taip ženkliai apmokestinti švaresnius degalus. Toks sprendimas lemia mažesnį SND patrauklumą tarp vartotojų ir, atitinkamai, taršesnių degalų vartojimą vietoje SND. Būtent dėl ženkliai mažesnės taršos ir CO₂ pėdsako, SND yra įtrauktos į ES alternatyvių degalų direktyvos (2014/94) skatintinų degalų rūšių sąrašą (direktyvos 2 str.).

2. **Dėl 2 tikslo 2-ojo punkto dalies „PVM“.** Mažesniu PVM tarifu apgyvendinimo paslaugoms turėtų būti siekiama nediskriminacinių verslo sąlygų Lietuvos viešbučiams ir Lietuvos turizmo sektoriaus konkurencingumo stiprinimui:

- priešingai nei lengvatiniu tarifu šildymui, kuriuo siekiama tiesioginės ekonominės naudos Lietuvos vartotojams, 9% PVM tarifu apgyvendinimo paslaugoms siekiama nediskriminuoti Lietuvos viešbučių palyginus su Estija, Latvija ir Lenkija ir išlaikyti konkurencingas apgyvendinimo kainas Lietuvoje, kad būtų pritraukiamas kuo didesnis užsienio turistų srautas;
- didesnis užsienio turistų srautas – tai eksporto skatinimas ir didesnės pajamos Lietuvos turizmo sektoriui bei pajamos į Lietuvos biudžetą, nes apgyvendinimo paslaugos sudaro tik penktadalį turisto Lietuvoje išlaidų.

9% PVM tarifas apgyvendinimo paslaugoms turėtų būti vadinamas ne „lengvatiniu“, o „nediskriminaciniu“, kadangi jis užtikrina vienodas konkurencines sąlygas su Estija, Latvija ir Lenkija:

- užsienio kelionių agentūros ieško geriausio kokybės ir kainos santykio. Jei Lietuva nesugebės to užtikrinti, Lietuvą turistai pravažiuos greičiau, ilgiau pabūdami kaimyninėse šalyse;
- geriausiam kokybės ir kainos santykiui užtikrinti reikalingos investicijos ir veiklos plėtra. Tačiau, nustačius 21% PVM tarifą šis būtų dvigubai aukštesnis nei kaimyninėse šalyse, todėl Lietuva būtų diskriminuojama, konkurencija jos atžvilgiu būtų nelygiavertė, kas apribotų Lietuvos viešbučių galimybes plėsti veiklą bei sumažintų konkurencingumą.

2017-2020 metais Lietuvoje planuojama atidaryti 20 naujų viešbučių. Bendra investicijų suma sieks apie 0,5 mlrd. eurų, metinės pajamos už nakvynę sudarytų apie 90 mln. eurų, metinės Lietuvos turizmo sektoriaus pajamos sudarytų apie 450 mln., naujų darbo vietų būtų suskurta apie 2400. Akivaizdžiai diskriminacinis PVM tarifas regione sukelia grėsmę, kad investicijos ir jų sukuriama nauda „iškeliaus“ į kaimynines šalis.

Pagrindiniai Lietuvos viešbučių konkurentai yra Baltijos šalių regiono valstybės. STR Global duomenimis Lietuvos viešbučių vidutinė nakvynės kaina 2015/2016 metais, palyginus su Estijos ir Latvijos, buvo mažiausia: Lietuva 57.39/59.21 eur, Latvija 65.80/65.86 eur, Estija 74.17/76.83 eur, Europa 110.13/111.77, Šiaurės Europa 113.24/116.55. Tai liudija, kad 9% proc. PVM tarifas turi teigiamą poveikį Lietuvos viešbučių konkurenciniam pranašumui ir konkurencingumui užtikrinti. Dėl pastarosios priežasties nuo 2015 m. šoktelėjo vietos turizmas – keliaujančių po Lietuvą ir bent vienai nakčiai apsistojančių viešbučiuose skaičius 2015 m. padidėjo 10,3 proc., o 2016 m. dar 10,2 proc. Iki tol šis skaičius augo lėčiau. Pasaulio ekonomikos forumo atliekamo turizmo konkurencingumo indekso duomenimis, Lietuvos viešbučiai yra pigiausi pasaulyje, vertinant vidutinę kambario kainą pirmos klasės tinkliniuose viešbučiuose¹.

Įgyvendinus Finansų ministerijos siūlymą PVM tarifai regiono šalyse būtų tokie: Estijos 9%, Latvijos 12%, Lenkijos 8%, o Lietuvos 21%. Tokia padėtis:

- diskriminuotų Lietuvos viešbučių veiklą kaimyninių šalių atžvilgiu;
- Lietuvos viešbučių ir viso turizmo sektoriaus konkurenciją regione padarytų nelygiaverte ir ją apsunkintų;
- sumažintų Lietuvos viešbučių galimybes investuoti ir plėstis;
- sukeltų grėsmę netekti potencialių užsienio investicijų Lietuvos viešbučių ir turizmo sektoriuose dėl nepalankios ir nestabilios mokesstinės bazės;
- sulėtintų Lietuvos turizmo sektoriaus augimą, kurio lygis ir taip yra žemiausias regione;
- apribotų galimybę kelti atlyginimus ir kurti naujas darbo vietas;
- padarytų neigiamą įtaką Lietuvos eksporto plėtrai, nes apgyvendinimas yra paslaugų eksportas;
- padarytų žalą Lietuvos įvaizdžiui.

Papildomai siūlome taikyti 5 proc. PVM tarifą šioms būtiniausių maisto produktų grupėms: pieno produktams; grūdų produktams – miltams, kruopoms, makaronams bei dribsniams; mėsai ir jos gaminiams.

¹ <http://reports.weforum.org/travel-and-tourism-competitiveness-report-2017/ranking/#series=HOTELCPI>

Šiuo metu 24 ES šalys taiko sumažintą PVM tarifą tam tikriems maisto produktams, o kelios iš jų net 0 proc. Nors perdirbimo grandyje PVM mažinimas jokios įtakos neturi (kadangi derantis su prekybos tinklais kaina nustatoma be PVM, o eksportuojama produkcija PVM neapmokestinama), vartojimo grandyje PVM sumažinimas leistų sumažinti galutines produkcijos kainas. Tai reiškia, kad vartotojai galėtų daugiau pirkti kitų mažiau būtinų prekių ar paslaugų, o prarastas pajamas į biudžetą atneštų didesnis vartojimas. Tokiu būdu būtų išeliminuos ir neapskaitytas tam tikrų maisto produktų pardavimas turguose. Pavyzdžiui, kaip parodė FNTT atliktas tyrimas, turguje deklaruojama tik 1/3 mėsos pardavimų, kurie gali sudaryti apie 240 mln eur. Vien oficialios statistikos duomenimis, apie 28 proc. Lietuvoje suvartojamos paukštienos yra lenkiška. Žinant, kad pietvakarių Lietuvos gyventojai apsiperka Lenkijoje bei nustatomi atvejai, kai prekiaujama ar perdirbama nelegaliai įvežta neapskaityta paukštiena, šie skaičiai yra žymiai didesni. Priartinus PVM tarifą prie kaimyninių šalių taikomo PVM tarifo maisto produktams, sumažėtų produktų kainų, vietos produkcija taptų konkurencingesnė ir tai padėtų lietuviškai produkcijai konkuruoti su pigesniu importu, ypač iš Lenkijos. Kitas akivaizdus pavyzdys – miltų importas. Statistikos departamento duomenimis, miltų importas viršija miltų eksportą apie 3 k. Taip pat sumažinus PVM tarifą ir sumažėjus produkcijos kainoms, vartotojai nebeturėtų motyvo važiuoti pirkti produktų kitur. Lenkijos statistikos biuro duomenimis, lietuviai Lenkijoje 2016 m. išleido 1,38 milijardo zlotų (330 mln. eurų). Siekdami neprarasti tokios apyvartos ir turėdami tam sudarytas sąlygas – mažesnę PVM tarifą – prekybos tinkai būtų suinteresuoti taikyti mažesnes galutines produkcijos kainas. Toks rinkos išlaikymas, skatinant vartoti lietuvišką produkciją, būtų naudingas tiek gamybos, tiek perdirbimo grandyse.

2017 m. birželio 30 d.